

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 378.147:373.2.011.3-051-047.22

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF FUTURE TEACHERS IN THE PRACTICE OF TEACHING PROFESSIONAL DISCIPLINES

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ

Ганна Біличенко

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: annasidid1@gmail.com
ORCID 0000-0002-4288-2721
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Hanna Bilychenko

Ph. Din Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: annasidid1@gmail.com
ORCID 0000-0002-4288-2721
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

Тетяна Грибоєдова

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: tatiana_khokhlova@ukr.net
ORCID0000-0003-0618-806X
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Tetiana Hryboiedova

Ph. Din Pedagogy, Associate Professor
E-mail: tatiana_khokhlova@ukr.net
ORCID0000-0003-0618-806 X
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

ABSTRACT

The article states that there is an increasing need to train competitively qualified specialists of a new formation to work in preschool education institutions, whose main goal is to organize the training, education and development of pupils in the process of obtaining preschool education through the formation of key competencies. It is emphasized that a professional educator who is a spiritually rich, bright, creative person, a source of knowledge, a mentor, who loves children, makes them want to become better, adheres to the principle of child-centeredness and uses a personality-oriented approach to the development of a child in accordance with his or her individual characteristics, needs, interests, abilities, gifts and freedom of choice is able to raise a competent preschooler - a person who will be able to successfully realize himself or herself in the future. The scientific views of representatives of psychological and pedagogical research are summarized and it is noted that the professional competence of a future preschool teacher is an integrated professional and personal characteristic of the teacher, which includes a set of theoretical knowledge, practical skills, pedagogical experience, individual qualities (love for children, sensitivity to another person, humanity in thoughts and actions, deep faith in the strength and capabilities of children, optimism, emotional stability, patience, empathy, endurance, efficiency, discipline, etc.) aimed at achieving success in future teaching activities. It is stated that the formation of professional competence in future educators at SHEI "DSPU" in the educational program "Preschool Education" of the first (bachelor's) level of higher education in the cycle of professional training is

facilitated by mandatory components: Pedagogical support of preschool childhood, Familiarization of children with the social environment, Fundamentals of pedagogical skills of the educator, Pedagogy of family education, etc. It is emphasized that the study of professional disciplines is an important component of the formation of a professional educator during studying at a university, and the continuous improvement of professional competence is a process of integrating personal and professional growth.

Key words: *professional competence, future educator, educational component, professional disciplines, higher education institution.*

Актуальність теми. Масштабні за наслідками зміни, що нині відбуваються у вітчизняній освіті, здебільшого спрямовані на формування компетентного фахівця. Зазначимо, щоб сформувати компетентного працівника, треба задіяти всі рівні освіти (від дошкільної до вищої), і саме дошкільна – є первинною важливою ланкою в системі безперервної освіти. Підкреслимо, що «Україна – одна з небагатьох країн світу, у якій на державному рівні визнано обов’язковість дошкільної освіти та її пріоритетну роль у процесі формування особистості» (Беленька, 2012). Наразі в Законах України «Про освіту» (2017 р., зі змінами 2025 р.), «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами 2024 р.), «Про дошкільну освіту» (2024 р.) акцентовано на важливості дошкільної освіти, підготовці компетентних фахівців для роботи з дітьми дошкільного віку та зазначено, що метою освіти є «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей»; метою дошкільної освіти є «забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей через виховання, навчання, соціалізацію та формування необхідних життєвих навичок» (Про освіту, 2017 р., зі змінами 2025 р.).

Отже, дедалі більшої потреби набуває підготовка конкурентно придатних компетентних фахівців нової формації для роботи в закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО), головною метою яких є «організація навчання, виховання та розвитку вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти через формування ключових компетентностей» (Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», 2021).

Зауважимо, що нещодавно молодого спеціаліста оцінювали згідно з рівнем отриманої кваліфікації (і цього було достатньо), наразі сучасний фахівець (зокрема й вихователь закладу дошкільної освіти) має володіти фаховими знаннями та вміннями, *hard і soft skills*, бути багатофункціональним, готовим до реалізації нових ідей, мобільно пристосовуватися до швидкозмінних технологічних процесів, уміти комунікувати, діяти в нестандартних ситуаціях, творчо та креативно мислити, успішно адаптуватися до змінних умов ринку праці, співпрацювати, передбачати та прогнозувати наслідки діяльності, а отже, бути професійно компетентним і реалізувати свій потенціал на власну та суспільну користь.

Виховати компетентного дошкільника – особистість, яка зможе успішно реалізувати себе в майбутньому, – здатен вихователь-професіонал, який є духовно багатим, яскравим, творчим людиною, джерелом знань, наставником, любить

дітей, викликає в них бажання стати кращими, дотримується принципу дитиноцентризму та використовує «особистісно орієнтований підхід до розвитку дитини відповідно до її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей, обдарувань та свободи вибору» (Про дошкільну освіту, 2024). Отже, саме вихователь-професіонал здатен розв'язати сучасні проблеми дошкільної освіти.

Пріоритетна роль у процесі підготовки майбутнього вихователя до професійної діяльності належить закладу вищої освіти (далі – ЗВО), який має забезпечити якісну підготовку нової генерації майбутніх фахівців дошкільної освіти (конкурентоспроможний європейський рівень кваліфікації), формування професійної та інших компетентностей, актуалізувати їх інтелектуально-творчий потенціал. Отже, професійна підготовка вихователів закладів дошкільної освіти має буди спрямована на формування та подальший розвиток професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових публікацій довів, що вітчизняні вчені приділили значну увагу професійній підготовці майбутніх вихователів. Заслужують на увагу, у контексті аналізованої проблеми, такі аспекти, як: психологічні основи професійного становлення майбутнього педагога (І. Біла, О. Василькова, В. Зливков, О. Кокун, І. Коновальчук, Т. Пироженко, Н. Хомутиннікова та ін.); професіоналізм майбутнього вихователя (М. Кідіна, О. Таран та ін.); формування готовності майбутнього вихователя до професійної діяльності (В. Желанова, Н. Захаревич, Л. Козак, Р. Кондратенко, Л. Маркіна, Є. Панько та ін.); модель професійно компетентного фахівця дошкільної освіти (Н. Гавриш, В. Нестеренко, О. Сущенко та ін.); модель ступеневої підготовки фахівця дошкільної освіти ЗВО (Л. Артемова, Л. Зданевич, Ю. Косенко, І. Лисенко, С. Максименко, Г. Шкляєва та ін.); професійна підготовка майбутнього вихователя у ЗВО (В. Борова, І. Жадленко, Ю. Калічак, Н. Кривошея, Н. Мирончук та ін.); формування професійної культури майбутнього вихователя (О. Власова, В. Гриньова, К. Коновалова, А. Кошель, В. Кошель, А. Міненко, Ю. Смолянко та ін.); професіоналізм педагогічної діяльності вихователя ЗДО (Н. Гузій, Л. Заремба, І. Мельник, О. Самсонова та ін.); фахова компетентність як індикатор професіоналізму майбутніх вихователів (Т. Атрощенко, О. Бобирева, С. Калаур, Д. Коврей, О. Попович, Т. Теличко та ін.); розвиток професіоналізму майбутнього вихователя (О. Безсонова, О. Таран, І. Хоржевська та ін.); професійно-особистісне самовдосконалення майбутнього вихователя (В. Бутенко, І. Мельник, Н. Павлушенко, Н. Троценко, О. Федун та ін.) тощо.

Науковий пошук з означеної проблеми уможливив стверджувати, що формування професійної компетентності потребує звернення до компетентнісного підходу. Ця проблема стала предметом дослідження вітчизняних науковців, які розглянули саме компетентнісний підхід в освіті (Н. Бібік, Л. Гуцан, М. Грудок-Костюшко, П. Давидов, О. Овчарук, О. Якимчук та ін.), до навчання (О. Пометун, І. Родіна та ін.), його теоретико-прикладний сенс у педагогіці (І. Бех), сутність його висхідних понять та положень (Б. Грудинін), як стратегічний напрям розвитку освіти в Україні (Т. Андрющенко), як освітню інновацію (О. Заблоцька), як ключовий методологічний інструмент модернізації підготовки майбутніх педагогів

(І. Драч), у процесі професійної підготовки майбутнього вихователя дошкільного закладу (А. Богуш) тощо.

Проблеми формування професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО розкрито в дослідженнях Л. Алексєєнко-Лемовської (складники професійної компетентності вихователів ЗДО: педагогічна майстерність, педагогічна творчість), Р. Аронової (формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільного виховання в педагогічних коледжах), Г. Беленької (формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти), Н. Гавриш (орієнтація на розвиток суб'єктності студента в процесі підготовки професійно компетентних фахівців із дошкільної освіти), Н. Маковецької (підвищення професійної компетентності як умова професійного розвитку фахівців ЗДО), Н. Мельник (професійна підготовка вихователів дошкільних ЗДО в контексті компетентнісної парадигми вітчизняної освіти: проблема визначення структури професійної компетентності), О. Ковальчук, Л. Кондратенко, Т. Лисенко (професійна компетентність вихователя ЗДО: структура та зміст), Х. Шапаренко (формування професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО на засадах акмеологічного підходу) та ін.

Також зазначимо, що увагу науковців акцентовано на процесі формування професійної компетентності майбутніх вихователів під час викладання дисциплін фахового спрямування: у процесі педагогічної практики (С. Боярчук, А. Бубін, Л. Кідан), у процесі вивчення педагогічних дисциплін (К. Савченко), вивчення фахових дисциплін (А. Дмитренко, Л. Загородня, О. Листопад та ін.), у межах реалізації циклів гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, природничо-наукових та загально-професійних дисциплін (Г. Пономарьова, Х. Шапаренко, М. Ярославцева та ін.), в умовах формальної освіти (В. Кривда, О. Мельникова та ін.) тощо. Вказані праці забезпечили дослідження формування професійної компетентності майбутніх вихователів у процесі викладання дисциплін фахового спрямування.

Зауважимо, що збільшення кількості праць, присвячених дослідженню проблеми формування професійної компетентності майбутніх вихователів, свідчить про пильну увагу вчених щодо цього питання. Проте вважаємо за доцільне продовжувати аналогічні дослідження.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає у висвітленні проблеми формування професійної компетентності майбутніх вихователів під час викладання дисциплін фахового спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Наразі, розглядаючи будь-яке питання щодо підготовки майбутнього вихователя ЗДО, говоримо про формування загальних і спеціальних компетентностей, які відіграють суттєву роль у процесі становлення сучасного фахівця.

Згідно з проєктом «Тьюнінг», кінцеві результати навчання формуються як рівень компетентності, який здобувач повинен досягти. Компетентність розуміємо як «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (Про вищу освіту, 2024). Зауважимо, що в проєкті «Тьюнінг», методичних

рекомендаціях для розроблення профілів ступеневих програм, виокремлено фахові (спеціальні) (ключові для здобуття будь-якого ступеня та безпосередньо пов'язані зі спеціальними знаннями предметної галузі) та загальні (це знання, уміння, навички та здатності, що мають універсальний характер, здобуваються в межах певної освітньої програми, надають додаткові перспективи для працевлаштування) компетентності (Рашкевич, 2016: 26). Отже, поняття «компетентність» включає знання, уміння, навички, здатності та способи їх реалізації в діяльності.

Зважаючи на аналіз поняття «компетентність», розуміємо «компетентний» (від лат. *competens* – «належний», «відповідний», «здатний») як «той, хто знає, поінформований у певній галузі, той, що має право на основі своїх знань чи повноважень робити або розв'язувати що-небудь, судити про що-небудь» (Біла, Гуменникова, & Кічук, 2007: 64).

Докладний аналіз поглядів сучасних учених уможливив зазначити, що наслідком фахової підготовки компетентного педагога, яка відображає рівень оволодіння знаннями, уміннями та навичками, необхідними для якісного виконання освітньої діяльності, є професійна компетентність, формування якої відбувається у ЗВО. Вітчизняні вчені професійну компетентність інтерпретують як: вид компетентності, що характеризує особистість у контексті виконання нею професійних обов'язків (Беленька, 2012: 99), досвідченість суб'єкта в певній галузі, що супроводжується мотивом, який ґрунтується на прагненні до самоствердження, переживанні почуття гідності (Бех, 2009: 26–27), сукупність знань, умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності, уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію (Гончаренко, Ничкало, 2000: 78).

Професійна компетентність майбутнього вихователя ЗДО потрактована Л. Березовською як «інтегрована професійно-особистісна характеристика педагога, яка включає професійні знання, уміння, навички; особистісно-індивідуальні якості (емпатійність, терпимість, любов до дітей) та ціннісні орієнтації, спрямовані на досягнення успіху в майбутній професії» (Березовська, 2023), зі свого боку, Л. Кідіна зазначила, що професійна компетентність майбутнього вихователя «не має вузько професійних меж, бо від нього вимагається постійне осмислення розмаїття соціальних, психологічних, педагогічних та інших проблем, пов'язаних з організацією навчально-виховного процесу ЗДО» (Кідіна, 2010), Н. Сиротич стверджувала, що зазначена компетентність тісно пов'язана із суспільно-педагогічною діяльністю майбутнього вихователя, адже кожен вихователь, реалізуючи соціально-культурний досвід багатьох попередніх поколінь, надає йому нового творчого характеру й полікультурного імпульсу (Сиротич, 2010).

Аналіз останніх розвідок та наш особистий досвід уможливив окреслити професійну компетентність майбутнього вихователя ЗДО як інтегровану професійно-особистісну характеристику вихователя, що включає сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок, педагогічного досвіду, індивідуальних якостей (любов до дітей, чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях, глибока віра в силу й можливості дітей, оптимізм, емоційна стійкість, емпатія, витримка, працездатність, дисциплінованість тощо), спрямованих на досягнення успіху в майбутній педагогічній діяльності.

Формуванню професійної компетентності в майбутніх вихователів ЗДО у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» на освітньо-професійній програмі «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта (мета якої – створення цілісної системи підготовки здобувачів вищої освіти, здатних розв’язувати актуальні проблеми сучасної педагогічної науки та практично їх реалізовувати відповідно до набутої академічної (професійної) кваліфікації фахівця – вихователя ЗДО; формування в здобувачів загальних та фахових компетентностей для виконання професійних завдань та обов’язків освітнього та інноваційного характеру в галузі дошкільної освіти та здатностей щодо реалізації практичних результатів навчання в самостійній професійній діяльності (Освітня (освітньо-професійна) програма «Дошкільна освіта», 2024)) у циклі професійної підготовки сприяють обов’язкові компоненти (далі – ОК): Педагогічний супровід дошкільного дитинства, Дошкільна лінгводидактика, Художньо-мовленнєва діяльність у закладах дошкільної освіти, Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти дітей дошкільного віку, Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва в закладах дошкільної освіти, Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям, Організація та керівництво закладами дошкільної освіти, Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку, Вступ до спеціальності, Українське народознавство в дошкільному закладі, Основи педагогічної майстерності вихователя, Педагогіка родинного виховання тощо.

Зазначені освітні компоненти водночас з іншими сприяють формуванню інтегральної (здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання та виховання дітей раннього й дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти й характеризується комплексністю та невизначеністю умов (Освітня (освітньо-професійна) програма «Дошкільна освіта», 2024)), загальних і спеціальних компетентностей та є основою для становлення вихователя-професіонала.

Наведемо приклади змістовного наповнення освітніх компонентів, що уможливають сформованість професійної компетентності, досягнення цілей та програмних результатів навчання, задекларованих в ОП «Дошкільна освіта» спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Метою ОК «Педагогічний супровід дошкільного дитинства» є формування в студентів цілісної системи поглядів на проблему педагогічного супроводу в контексті теорії розвитку особистості та надбання знань про сутність ідеології супроводу як комплексного методу, що забезпечує створення умов для вибору оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору; залучення до створення оригінальних методик діагностики особливостей розвитку дошкільників та вибудовування індивідуальних освітніх програм педагогічного супроводу:

– у межах курсу здобувачі знайомляться з: історико-концептуальними аспектами дослідження дитинства; дошкільним дитинством як психологічним і соціально-педагогічним феноменом; концептуальними засадами педагогічного супроводу дитинства; основними напрямками захисту дитинства в системі освіти; гуманізмом як провідним принципом педагогічного супроводу; педагогічними

технологіями як засобом реалізації концепції педагогічного супроводу; створенням служби супроводу в ЗДО; стратегіями педагогічного супроводу розвитку дитини дошкільного віку в умовах воєнного стану;

– форми самостійної роботи: складання бібліографії та анотації щодо певної проблеми, написання міні-твору «Педагогічний супровід дитинства в педагогіці В. О. Сухомлинського», моделювання та презентація індивідуальних програм педагогічного супроводу дитини дошкільного віку, презентація різноманітних підходів до проблеми «Дитинство в суспільстві», представлення сучасних форм інтерактивної взаємодії дошкільного закладу й сім'ї (Біличенко, & Міхеєва, 2024).

Метою ОК «Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям» є теоретична та методична підготовка майбутніх вихователів до розвивальної та навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку, уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок здобувачів в організації роботи з ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям:

– у межах курсу здобувачі вивчають: завдання та зміст ознайомлення дітей із суспільним довкіллям; вимоги програми з ознайомлення дітей із суспільним довкіллям для різних вікових груп ЗДО; особливості здійснення планування роботи вихователем; методи та прийоми ознайомлення з: предметами та явищами довкілля, предметним довкіллям; методику проведення занять для ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку; методику ознайомлення дітей із якостями та властивостями предметів, правилами пожежної безпеки, правилами дорожнього руху, явищами суспільного життя; спільна робота дошкільного закладу, сім'ї та школи щодо ознайомлення дітей із довкіллям;

– форми самостійної роботи: написання есе «Діти в соціальному довкіллі», складання ментальної карти «Організація роботи з ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям», конспект заняття щодо ознайомлення дітей із якостями та властивостями предметів, правилами пожежної безпеки тощо (Грибоедова, 2024).

Метою ОК «Основи педагогічної майстерності вихователя» є формування в майбутніх вихователів потреб професійно розвиватися та самовдосконалюватися, максимально повно виявляти індивідуальний потенціал, усвідомлення здобувачами того, що особистість педагога є основою успішного розвитку дітей, осмислення ступеня власної готовності до професійної діяльності; опанування способами самоорганізації, самовдосконалення; формування почуття професійної відповідальності:

– у межах курсу здобувачі вивчають: значущість особистості вихователя дітей дошкільного віку в сучасному світі; педагогічну майстерність вихователя ЗДО як вищий рівень його професійної діяльності; педагогічну техніку вихователя ЗДО; майстерність педагогічного спілкування вихователя ЗДО; риторичну культуру вихователя ЗДО; елементи акторської діяльності в роботі вихователя; методи педагогічного впливу в професійній діяльності вихователя ЗДО; професійну етику вихователя ЗДО; підготовку майбутніх вихователів ЗДО у закладі вищої освіти; професійне самовдосконалення вихователя ЗДО;

– форми самостійної роботи: написання есе «Імідж сучасного вихователя», створення бліц-презентації «Я – вихователь!», мультимедійного творчого проєкту «Важливі навички майбутнього вихователя: hard skills і soft skills», реферування наукової літератури за темою «Передовий педагогічний досвід – шлях до педагогічної майстерності» (Вознюк, 2024).

Зазначимо, що під час ознайомлення з навчальними дисциплінами здобувачі розширюють та поглиблюють теоретичні знання, формують практичні вміння та навички, розширюють педагогічний досвід, тобто майбутні вихователі оволодівають методикам навчання та виховання дітей дошкільного віку, технологіями педагогічної майстерності, умінням інтегрувати знання з різних дисциплін тощо, що й визначає рівень сформованості професійної компетентності.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Формування професійної компетентності в майбутніх вихователів ЗДО – це цілеспрямований, довготривалий, динамічний та багатоаспектний процес роботи педагогічного колективу ЗВО зі здобувачем і здобувача над собою, що спрямований на отримання, розширення теоретичних знань, практичних умінь і навичок.

Аналіз досліджень із цієї проблеми та особистий досвід показали, що одним з аспектів формування професійної компетенції в майбутніх вихователів є повноцінний освітній процес (загальна, професійна, практична підготовка тощо). Отже, вивчення дисциплін фахового спрямування є важливим складником формування вихователя-професіонала під час навчання у ЗВО, а постійне вдосконалення професійної компетентності – процес інтеграції особистісного й професійного зростання.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Березовська, Л.І. (2023). Формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського*: наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К.Д.Ушинського, (3(144)). 128–134.

Бех, І.Д. (2009). Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. *Педагогіка і психологія: Вісник АПН України*. (2). 26–31.

Беленька, Г.В. (2012). Сучасні підходи до питань формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету (5 (48)). 99–102.

Беленька, Г.В. (2012). Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Сер.: Психолого-педагогічні науки. (4). 114–119.

Біла, О.О., Гуменникова, Т.Р., & Кічук, Я.В. та ін. (2007). Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі / наук. ред., упорядкув. Н.В.Кічук; Півден. наук. центр АПН України. Ізмаїл. держ. гуманіт. ун-т. Ізмаїл, Україна.

Біличенко, Г. В., Міхєєва, О. І. (2024). Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічний супровід дошкільного дитинства»: Вчена рада ДДПУ від 27.06.2024р., №8. Дніпро-Слов'янськ. URL: <https://surli.cc/fkglbe>

Вознюк, А. А. (2024). Робоча програма навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності вихователя»: Вчена рада ДДПУ від 27.06.2024р., №8. Дніпро-Слов'янськ. URL: <https://surli.cc/apikio>

Грибосєдова, Т. О. (2024). Робоча програма навчальної дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям»: Вчена рада ДДПУ від 27.06.2024р., №8. Дніпро-Слов'янськ. URL: <https://surl.li/bfrvsx>

Кідіна, Л. М. Формування фахових компетенцій майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. *Наукова скарбниця освіти Донецчини*, (1 (6)). 69–75.

Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. Київ: ТОВ Поліграф плюс, 2016.

Ничкало, Н. Г. (2000). Професійна освіта: словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища шк., Україна

Освітня (освітньо-професійна) програма «Дошкільна освіта»: Вчена рада ДДПУ від 27.06.2024р., №8. Дніпро-Слов'янськ. URL: <https://surli.cc/hbiqgb>

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004 (зі змінами від 19.12.2024 р. № 4170-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, № 42, ст.258 (зі змінами від 19.11.2024 р. № 4059-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380 (зі змінами від 25.02.2025 р. № 4250-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Мінекономіка України від 19.10.2021 р. № 755-21. URL: <https://surl.li/zsifru>

Сиротич, Н. Б. (2010). Методологічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Педагогіка, (1). 15–20.

REFERENCES

Berezovska, L. I. (2023). Formuvannia profesiino-etychnoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho: nauk. zhurnal*. Odesa : PNPu im. K. D. Ushynskoho, (3(144)). 128–134. [in Ukrainian].

Bekh, I. D. (2009). Teoretyko-prykladnyi sens kompetentnisnoho pidkhodu v pedahohitsi. *Pedahohika i psykhohohiia: Visnyk APN Ukrainy*. (2). 26–31. [in Ukrainian].

Bielienska, H. V. (2012). Suchasni pidkhody do pytan formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku. *Onovlennia zmistu*,

form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity: zb. nauk. prats. Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu (5 (48)). 99–102. [in Ukrainian].

Bielienka, H.V. (2012). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnogo viku v umovakh universytetskoï osvity. Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnogo universytetu im. Mykoly Hoholia. Ser.: Psykholoho-pedahohichni nauky. (4). 114–119. [in Ukrainian].

Bila, O.O., Humennykova, T.R., & Kichuk, Ya.V. ta in. (2007). Kompetentnist samorozvytku fakhivtsia: pedahohichni zasady formuvannia u vyshchii shkoli / nauk. red., uporiadkuv. N.V.Kichuk; Pivden. nauk. tsentr APN Ukrainy. Izmail. derzh. humanit. un-t. Izmail, Ukraina.

Bilychenko, H. V., Mikhieieva, O. I. (2024). Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Pedahohichniy suprovid doshkilnogo dytynstva»: Vchena rada DDPU vid 27.06.2024p., №8. Dnipro-Sloviansk. URL: <https://surli.cc/fkglbe> [in Ukrainian].

Vozniuk, A.A. (2024). Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Osnovy pedahohichnoi maisternosti vykhovatelïa»: Vchena rada DDPU vid 27.06.2024p., №8. Dnipro-Sloviansk. URL: <https://surli.cc/apikio> [in Ukrainian].

Hryboiedova, T. O. (2024). Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Oznaiomlennia ditei z suspilnym dovkilliam»: Vchena rada DDPU vid 27.06.2024p., №8. Dnipro-Sloviansk. URL: <https://surl.li/bfrvsx> [in Ukrainian].

Kidina, L.M. Formuvannia fakhovykh kompetentsii maibutnoho vykhovatelïa doshkilnogo navchalnogo zakladu. Naukova skarbnytsia osvity Donechchyny, (1 (6)). 69–75. [in Ukrainian].

Metodychni rekomendatsii dlia rozroblennia profiliv stupenevykh program, vkluchaiuchy programni kompetentnosti ta programni rezultaty navchannia / per. z anhl. Natsionalnogo eksperta z reformuvannia vyshchoï osvity Prohramy Erasmus+, d-ra tekhn. nauk, prof. Yu. M. Rashkevycha. Kyiv: TOV Polihraf plius, 2016.

Nychkalo, N.H. (2000). Profesiina osvita: slovnyk : navch. posib. / uklad. S.U. Honcharenko ta in.; za red. N.H.Nychkalo. Kyiv: Vyshcha shk., Ukraina

Osvitnia (osvitno-profesiina) prohrama «Doshkilna osvita»: Vchena rada DDPU vid 27.06.2024p., №8. Dnipro-Sloviansk. URL: <https://surli.cc/hbiqgb> [in Ukrainian].

Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2014, № 37-38, st.2004 (zi zminamy vid 19.12.2024 r. № 4170-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06.06.2024 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2024, № 42, st.258 (zi zminamy vid 19.11.2024 r. № 4059-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [in Ukrainian].

Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2017, № 38-39, st.380 (zi zminamy vid 25.02.2025 r. № 4250-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

Profesiinyi standart «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity»: Minekonomika Ukrainy vid 19.10.2021 r. № 755-21. URL: <https://surl.li/zsifru> [in Ukrainian].

Syrotych, N.B. (2010). Metodolohichni aspekty formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnogo viku. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. Pedahohika, (1). 15–20. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що дедалі більшої потреби набуває підготовка конкурентно придатних компетентних фахівців нової формації для роботи в закладах дошкільної освіти, головна мета яких – організація навчання, виховання та розвитку вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти через формування ключових компетентностей. Наголошено, що виховати компетентного дошкільника – особистість, яка зможе успішно реалізовувати себе в майбутньому, – здатен вихователь-професіонал, який є духовно багатого, яскравою, творчою людиною, джерелом знань, наставником, любить дітей, викликає в них бажання стати кращими, дотримується принципу дитиноцентризму та використовує особистісно орієнтований підхід щодо розвитку дитини відповідно до її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей, обдарувань та свободи вибору. Узагальнено наукові погляди представників психолого-педагогічних досліджень та зазначено, що професійна компетентність майбутнього вихователя ЗДО – інтегрована професійно-особистісна характеристика вихователя, що включає сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок, педагогічного досвіду, індивідуальних якостей (любов до дітей, чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях, глибока віра в силу й можливості дітей, оптимізм, емоційна стійкість, терпіння, емпатія, витримка, працездатність, дисциплінованість тощо), спрямованих на досягнення успіху в майбутній педагогічній діяльності. Констатовано, що формуванню професійної компетентності в майбутніх вихователів у ДВНЗ «ДДПУ» на освітній програмі «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в циклі професійної підготовки сприяють обов'язкові компоненти: Педагогічний супровід дошкільного дитинства, Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям, Основи педагогічної майстерності вихователя, Педагогіка родинного виховання тощо. Підкреслено, що вивчення дисциплін фахового спрямування є важливим складником формування професіонала-вихователя під час навчання у ЗВО, а постійне вдосконалення професійної компетентності – процес інтеграції особистісного й професійного зростання.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутній вихователь, освітній компонент, дисципліни фахового спрямування, заклад вищої освіти.

УДК 378.147:373.2.011.3-051:172

TRAINING FUTURE EDUCATORS FOR CIVIC EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN AS AN URGENT PEDAGOGICAL PROBLEM**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА****Олена Коркішко**

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: korkishko.l.g@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610

Olena Korkishko

Ph. Din Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: korkishko.l.g@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610